

Jézus visszacsempészése az egyházba

Andrew Fellows* *Jézus visszacsempészése a Gyülekezetbe* c. könyvének rövid összegzése (Evangeliumi Kiadó, megjelenés előtt; *Smuggling Jesus Back Into the Church* [InterVarsity, 2022])

1. **A mai egyház** (különösen Európában és Amerikában, de globálisan is) **alapvetően világiassá vált: elfelejtettük, kik vagyunk, mert elfelejtettük, kicsoda Krisztus.** Fellows szerint ez a világiasság főként a következő négy eszményben nyilvánul meg: **egoizmus** vagy önközpontúság (minden rólam szól, az „én” a középpont), (filozófiai) **naturalizmus** (csak természeti törvények és erők léteznek, nincsenek természetfölöttiek), **hedonizmus** vagy élvezetelenség (az élet arra való, hogy élvezzük) és **politicizmus** (a világ a politikai szférában hozható helyre). Ezért **reformációra** (alapos megújulásra) és **ébredésre** (Isten megelevenítő beavatkozására) **szorulunk**, különben végképp beolvadunk a világba és eltűnünk.

2. **Isten népének történetében már többször előfordult ilyesmi** – pl. amikor **Jósiás király** rendbe hozatta az elhanyagolt templomot, és megtalálták benne az elfelejtett (mózesi) **törvénykönyvet** (2Kor 22; vö. 1Sám 12,9; Zsolt 106,7.13.21); vagy a 16. századi **reformáció** idején, valamint a **John Wesley és George Whitefield-féle ébredéskor**, amely az egyház mellett a mélyen lezüllött angol társadalmat is átfőrt, és Amerikára is erősen kihatott. Az emberi **történelem első istentelen kultúrájának** tagjaiként hasonló korban élünk (a buddhista kultúrák megközelítették ezt, de a buddhizmus vallásként is értelmezhető metafizikai rendszer).

3. Ahelyett, hogy **Krisztus lenne a személyes és gyülekezeti hitünk és életünk középpontja, kiszoríthatják** Őt onnan pl. a következők: (1) viselkedési szabályok betartása (törvényeskedés), (2) helyes tanítás (fontosságának túlhangsúlyozása), (3) lelki élmények, a Szentlélek (rendkívüli) megnyilvánulásai, (4) gyülekezeti programok, tevékenységek, (5) egyházi szertartások, hagyományok, liturgiák. Természetünknek fogva mindig hajlamosak vagyunk erre a Krisztustól való elsodródásra, amely ellen **a világ és főként Krisztus alapos ismeretével kell védekeznünk.**

4. Ami a **világot** illeti, a média, a reklámok, a tévé, a filmek, az internet, az okostelefon stb. révén ma már oly erőteljesen hat ránk a hitetlen világi környezetünk, hogy az szinte állandó agymosással ér fel; gyakorlatilag lehetetlen megúsznunk a világhoz való igazodást. Találó a mondás: „Sose kérdezzük a halaktól, milyen a víz!” **Az egyház észrevétlenül alkalmazkodott az őt körülvevő világi kultúrához** – a világ vált a normánkká –, és ezt képtelen felismerni, vakságban él. A Biblián alapuló isteni, prófétai látásra, leleplezésre van szükségünk ahhoz, hogy szembenézhessünk az igazsággal. (A szerző többek között olyan prófétai látású embereket említ, mint C. S. Lewis, John Stott, Francis Schaeffer, Os Guinness és Tim Keller.) Olyanokká kell válnunk, mint az 1Krn 12,33-beli issakáriaiak voltak, „akik meg tudták érteni az időket, hogy tudják, mit kell Izraelnek cselekedni” (Kecskeméthy).

5. Ma az ószövetségi idők óta eltérően nem szobrok a **bálványaink** – és a világiasságunk főként nem olyan külsőségekben nyilvánul meg, mint az öltözködés vagy a hajhossz –, hanem **észrevétlenül átvettük a világi gondolkodásmód meghatározó eszményeit vagy „szuperértékeit”** – amelyeket Pál a lerombolandó „erődítmények”, „okoskodások” és „magaslatok” kifejezésekkel illet (2Kor 10,4-5; vö. Kol 2,8). **A világ nem azonos magával a kultúrával** – Isten a bűnbeesés előtt az általa teremtett világ szerves részévé tette a kultúrát, amikor az Édenben kertet ültetett, megbízva Ádámot és Évát a teremtett világ meghódításával és gondozásával (1Móz 1,26-28; 2,8.15). Az emberi tevékenység nyomot hagy a környezeten; az elhanyagolt kert és haj jó példa a kultúra nélküli természetre. Teremtőnk felruházott minket a kultúraalkotás képességével, amely elválaszt minket az állatoktól és átfőrt a világot. Tehát a bibliai értelemben vett „világ” **a hitetlen világunk kulturális értékeit** jelenti – a világi gondolkodás alapelveit, a társadalmunk hajtóerejét, ami formát ad a mindenki által elfogadott életmódnak. Vegyük sorra a Fellows által

kiemelt négy fő eszményt/szuperértéket, megemlítve néhány jellemző tünetüket (melyek több szuperértékhez is tartozhatnak) és Krisztus-központú gyógymódjukat.

6. Ami az **egoizmust** illeti, sokan megállapították, hogy az „én” korszakát éljük, melynek gyakori **tünetei** a gyülekezeti celeb kultúra, a sztárlelkészek kultusza, az önreklámozás, a jóléti evangélium érzelmi változata (terápiás kereszténység): Jézus azért van, hogy önmagunk jobb változatává tegyen minket, és így jobban érezhessük magunkat. Krisztus könnyen helyettesíthető a modern (humanista) evangéliummal, mely a bennünk rejlő képességek kibontakoztatásáról szól (önsegítés). Mindig maradunk pozitívak és vidámak; ne beszéljünk bűnről, problémákról, ítéletről. A lázas tevékenység és a módszerek megszállottjai vagyunk. Marketing révén akarunk növekedni. A gyülekezet vállalat, kereskedelmi vállalkozássá válik; a lelkész vezérigazgatóvá, az előjárók igazgatósággá, a tagok ügyfelekké lesznek. Krisztus helyett magunkban bízunk. Találón írta G. K. Chesterton: „Azok, akik igazán hisznek önmagukban, mind a bolondokházában vannak.” (*Igazságot!* [SZIT, 1985], 15. o.) **A Biblia válasza:** Isten képmásaként (és különösen Krisztus „hordozóiként”) valóban páratlanul értékesek vagyunk, de Nélküle a rossz oldalunk, az önzésünk hajlamos igencsak eluralkodni. Csak Ő segíthet rajtunk, nem az önhit. (Újra föl kell fedoznunk Őt, vele azonosulva és eggyé válva tőle kell nyernünk új identitásunkat. Csak az Ő erejével tehetünk bármi jót. Ő páratlanul szép és jó (egyszóval dicsőséges), és mindenre elegendő. Teljes mértékben benne kell bízunk minden más helyett. Tehát a **rendellenes bizalmunk** orvoslása a megoldás.

7. Az anyagelvű (materialista) **naturalizmus** terén könnyen hihetjük, hogy jól állunk, de a funkcionális teológiánk (a gyakorlatban érvényesülő nézeteink rendszere) egész mást mutathat – ha pl. Isten gondviselése helyett a véletlennek tulajdonítunk (jó/rossz) eseményeket (vö. Mt 10,29-31; Róm 8,28), elfelejtünk Krisztus közelgő visszatérését várva annak fényében és Őt csodálva, neki hálát adva élni (s így nyúltszívűvé és különösen a nehéz időkben ingataggyá válunk); mindent pragmatikusan közelítünk meg (az kap elsőbbséget, ami beválik) és számszerűen mérni próbálunk; az Ige naturalista alkalmazásait szorgalmazva könnyű megoldásokat kínálunk (pl. az „öt több” gyakorlását: több gyülekezeti alkalom, evangelizáció, bibliaolvasás, imádság és adakozás); szem elől tévesztjük a halál (utáni élet) misztériumát (pl. temetéskor csak az elhunyt életét ünnepelve és nem gyászolva rendesen a halált mint az utolsó ellenséget); s az uralkodó darwini evolúcióelmélet korában mindenre tudományos magyarázatokat keresünk és minden problémára tudományos megoldást várunk (szcientizmus). A tudomány és a technika sikere nagyon hihetővé teheti ezt az ateista gondolkodásmódot. **Ezzel szemben** a tudomány nem oldhat meg olyan dolgokat, amire nincs bizonyíték – nem határozhatja meg az emberi jogokat, nem bizonyíthatja be, minek kellene lennie (pl. erkölcs), és nem adhat olyasmit, amihez esztétikai érzék szükséges (nem dönthet művészet dolgában). „A keresztény hit alapjai kivétel nélkül olyasmiből fakadnak, ami nem redukálható a természetre” – írja Fellows. Ilyen pl. „a világegyetem Isten általi, *ex nihilo* (a semmiből való) megteremtése, Jézus Krisztus szűztől születése, a halálból való feltámadása, valamint a Szentlélek bennünk véghez vitt újjászületése, a halálból való feltámadása, valamint a világosodnia „lelki szemünknek”, hogy lássuk: Krisztusban minden lelki áldás birtokosaként a mennyei világban ülünk (Ef 1,3.18-20; 2,6; e lelki látás nélkül Elizeus szolgálja sem vette észre a győzelmüket jelentő tüzes harci kocsikat, 2Kor 6,17). E másodrendű tapasztalat átélése nem a földi világ előli menekülés, hanem a teljesebb, valóságosabb élet: Isten világaként láthatjuk és hálásan élvezhetjük mindazt, amit Ő céllal telve alkotott meg, s így egybefonódik tapasztalatunkban a természeti és természetfölötti világ. Erre Jézus testet öltése, közelsége a garancia. Nagyrészt azt látjuk, amit látni akarunk. Újra meg kell hát látnunk Jézust mint a Teremtőt, a messze a természet fölött álló, felfoghatatlan és megmagyarázhatatlan isteni Lényt, aki megdicsőülve jelent meg a hegyen (Mt 17,1-8) és a feltámadása után, s aki mégis gyülekezetében (bennünk) lakozik. Így

szokhatunk le Jézus haverrá redukálásáról, s ha megperzselt minket felülmúlhatatlan dicsősége, nehéz lesz visszatérnünk a naturalista látásmódhoz – inkább Őrá fogunk éhezni és szomjazni, akihez fogható a világ nem adhat. Nem egy elméletet szeretünk, hanem egy Személyt. A naturalizmusunk problémáját tehát az Istent megszelídítő és a természetfölöttit száműző **rendellenes látásunk** orvoslása oldja meg.

8. A **hedonizmus** szerint a boldogság a legfőbb jónk, és csakugyan mindnyájan azért élünk, hogy boldogok legyünk. De célt téveszt a vágyunk, ha ezt a boldogságot nem Krisztustól várjuk, hanem a földi élvezetektől. Így a Krisztus-központú keresztény élet végtelen mélysége és gazdagsága (Kol 1,17; 1Kor 1,30) helyett sekélyes és érzelmi manipuláción alapuló, lebutított gyülekezetet, egyfajta „lájtos kereszténységet” kapunk – pl. „egy mára szóló gondolat” jellegű, legfeljebb húszperces prédikációval, amely leginkább egy életvezetési tanácsadó lelkesítő beszédéhez hasonlít. A gyülekezetre gyakran jellemző a bibliai és teológiai műveletlenség, a túlzott egyszerűség és gyakorlatiasság (sekélyesség), a csupán felületes, tartalmatlan izgalmat gerjesztő és szórakoztató érzélgősség, a „keresztény showbiznisz” (a valódi mélység hiánya miatt minden szünetet zenével töltünk ki – még az imádságok alatt is), valamint az erényhiányos élet (ld. a keresztény vezetők látványos bukásait) – mivel azok vagyunk, amire vágyunk, és olyanná válunk, mint amit imádunk. A kultúránk a testi, érzéki vágyakat állítja a középpontba (különösen a nemi vágyat mint az élvezethez vezető kaput – ma szinte mindent a szexszel reklámoznak), háttérbe szorítva egyrészt a belső életünkben jelentkező, igazság és szépség utáni vágyakat (melyek célja a dolgok megértése vagy az esztétikum, a művészet élvezése), másrészt a szívünk Isten utáni vágyát (1Jn 2,15-17). Ezt fejezik ki az olyan mondások, mint „egyszer élünk” és *carpe diem* („ragadd meg a napot”). Ha az intenzív érzéki élmény a cél, akkor az életünket is érdemes kockáztatni érte. Manapság a nagy filozófusok és teológusok helyett a színészek, sportolók és mesterszakácsok állnak a nyilvános hősök élén. Az élvezeteknek élő ember ma gyorsan kielégítheti vágyait, de sosem teljesen, csupán felületesen; mind többre vágyik, legbelül unatkozik, agya berozsdásodik, „fitt testben kövér lélekké” válik. Tehát a **rendellenes vonzalmunk** orvoslásához vissza kell nyernünk Krisztus mint a legfőbb jó ismeretét. Ő a legmagasabb fokú boldogságunk egyetlen forrása, aki végső jelentőséghez vezet minket. Így állnak helyre a vonzalmaink, s olyan új szabadságra lelünk, amellyel igazán élvezhetjük a Krisztus által utunkba küldött összes örömet.

9. Végül a **politícizmust** illetően elmondhatjuk, hogy míg egykor Európában és Amerikában a kereszténység uralta a gondolkodást, az erkölcsöt és gyakran a politikát is, mára kényelmetlenné vált kereszténynek lenni. Mivel a történelem folyamán cinkosok voltunk a rabszolgaság, rasszizmus, homofóbia és nőgyűlölet terén, valamint a környezet elhanyagolásában (bár élen jártunk a rabszolgaság eltörlésében), ma hajlamosak lehetünk a világ helyeslését keresve az új erkölcsi rend mellé állni, amely újradefiniálta az erkölcsi jót olyan területeken, mint a szex, házasság, abortusz és életvégi kérdések, s pozitív hősök helyett szűk látókörű, vakbuzgó, maradi társaságnak látja a Bibliához hű keresztényeket. Az új szemlélet hívei – a **radikális progresszívek** – viszont a széles látókörű, toleráns és haladó intellektuális elitként, az elnyomottak felszabadítóiként tüntetik fel magukat, s a hithűség tesztjének tartják a kultúrharcba való bekapcsolódást a saját oldalukon, hisz ők azok, akik védelmezik az igazságosság mai ügyeit – pl. Black Lives Matter (számít a feketék élete), azonos neműek házassága, transzneműek jogai. Ez az identitáspolitika (az emberi identitás és személyes döntés politikai szabadságjogokkal való összekapcsolása) nagyon vonzó, s a hagyományos erkölcs védelmezését a személy elleni támadássá teszi, a média révén az új erkölcsöt normalizálva és a régít erkölcsstelenségként tüntetve föl. A keresztények jelentős része viszont vagy a **reakciós konzervatívok** ellentétes táborához csatlakozik – amely visszasírja „a liberális baloldal által tönkretett aranykort”, s gyakran nagyon

ellenséges és gyűlölködő magatartást tanúsít –, vagy a **menekülőbrigádba** áll be: struccpolitikát űzve, keresztény gettóba (bunkerbe) menekülve próbálja elkerülni e kultúrharc éles kérdéseit (ami egyre nehezebb), miközben észrevétlenül mégis megalkuszik és világiassá válik, engedve az új erkölcsi konszenzus nyomásának. A politícizmus „a rossz forrását nem az Isten és igéje elleni lázadásunkban határozza meg, hanem az általa teremtett világ valamely strukturális részében”: a világ a társadalmi szférában romlott meg, és ugyanott hozható helyre. Erősen megosztja a társadalmat (és egyre inkább a keresztényeket is), mert (1) alaposan átgondolt érvek helyett zsigeri érzésekre, intuícióra épít, mindkét oldalon összeesküvés-elméletekkel operálva; (2) tömegalapú, s így fokozza „a tömegek örületét”, a másik oldal befeketítését, gúnyolását (a közösségi média pedig jelentősen felerősíti ezt és a polarizációt, algoritmusai révén mindenkit a hasonló gondolkodásúakkal hozva össze); (3) egy kalap alá vesz össze nem illő erkölcsi kérdéseket – pl. aki futólag megemlíti a házasság bibliai nézetét, azt kapásból olyan jelzők sorával illethetik, mint a homofób, rasszista, nőgyűlölő és klímaváltozás-tagadó (anélkül, hogy bármit tudnának az illetőről). Ezúttal a **rendellenes hűségünket** kell orvosolnunk: az egyik vagy másik oldal kritikátlan (és veszélyes megalkuvásokhoz, túlzásokhoz, bűnökhoz vezető) támogatása helyett Krisztus uralmának kell alárendelnünk életünk minden területét; a Hozzá való teljes hűségünk által lehetünk só és világosság a világ számára. Ő vállalta értünk a kereszthalált, s nekünk is hordoznunk kell a keresztet, vállalva Krisztusért a szégyent, gyalázatot, kirekesztést, üldöztetést.

10. Tehát katasztrófális helyzetben vagyunk, ezért egyfelől isteni beavatkozásra (újjaélesztésre) van szükségünk, másfelől gyökeres megújulásra, azaz reformációra – amint azt a reformátorok ismert mondása is jelzi: *ecclesia semper reformanda est* (az egyház mindig megújításra szorul). Hasonló helyzetekben Isten már többször beavatkozott, általában imádság és „reformátorok” révén küldve megújulást, ébredést. Ma is ez a reményünk, erre törekedjünk, magunkon és közvetlen köreinken kezdve az imádságot és a megújulást. A halálos betegségünkől való felgyógyulás érdekében a bálványainktól és az álkrisztusunktól vissza kell térnünk a valóságos, élő Krisztushoz mint az életünk és a gyülekezet középpontjához (Róm 12,1-2). Mind jobban meg kell ismernünk egyrészt az Ő isteni tulajdonságait** – melyeket a Bibliában találunk –, másrészt személyesen Őt magát, egyre mélyebb kapcsolatba, közösségbe kerülve Vele az imádságainkban, elmélkedéseinkben és a teljes gyakorlatunkban, az életünk minden területén és percében. Erre vagyunk teremtve, ez a teljes és az igazi élet (Jn 17,3)!

* A lelkész szerző a családjával a Francis Schaeffer és felesége által alapított L'Abri Közösség egyik angliai házát vezette 21 évig, és 5 évig a nemzetközi közösség elnöke volt. Az egyház katasztrófális állapotát Schaeffer is (előre) látta, s 1984-ben megjelent utolsó könyvében pl. így írt róla: „az evangéliumi alkalmazkodás problémája az általunk áttekintett években és különösen e döntő történelmi pillanatban az, hogy az evangéliumi alkalmazkodás állandóan egy irányban haladt – alkalmazkodni bármihez, ami a világszellem ma uralkodó formáját illetően divatos” (*A nagy evangéliumi katasztrófa*, Evangéliumi Kiadó, 2020, 7. fej. vége).

** A.W. Tozer pedig már 1961-ben így vezette be *A Szent ismerete* c. könyvét (Bridge Mission Society, 1993, 2. o.): „Az egyház föladata az Isten felől vallott egykori magasztos fölfogását, és olyasvalamivel pótolta, ami alacsonyrendűsége és közönséges volta miatt végtelenül méltatlan a gondolkodó és istentiszteletet gyakorló emberhez. Ezt nem szándékosan követte el, hanem fokról fokra, anélkül, hogy tudott volna róla; és éppen tudatlansága teszi helyzetét még tragikusabbá.” Ld. még J.I. Packer: *IGAZ ISTENISMERET / Megismerni Istent* (Harmat, 1994, 2019).